Állatkerti emlősök

búvár zsebkönyvek

Móra

PÉNZES – GÉMES

Állatkerti emlősök

BÚVÁR ZSEBKÖNYVEK
MÓRA KÖNYVKIADÓ, 1978

ÍRTA DR. PÉNZES BETHEN
RAJZOLTA GÉMES PÉTER

A BORÍTÓT URAI ERIKA TERVEZTE

ISSN 0324-3168

ISBN 963 11 1064 8

A kiadásért felel a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő: Karádi Ilona – Szakmailag ellenőrizte: Dr. Anghi Csaba
Műszaki vezető: Gonda Pál – Képszerkesztő: Árva Ilona
Műszaki szerkesztő: Végh Judit
74 800 példány. 2,8 (A;5) ív, MSZ 5601-59
77.0683 – Kossuth Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Monori István vezérigazgató
Szedte a Nyomdaipari Fényszedő Üzem (77.9535/8)
IF 2973 – e – 7880

Az állatkerteknek több ezer éves múltjuk, történelmük van. Az egyiptomiak már az időszámításunk előtti 1800-1000. években csapatostul tartottak antilopokat, gazellákat, struccokat. Augustus római császár ősállatkertjében – i: e. 29 és 14 között – már 3500 állat, köztük 420 tigris, 260 oroszlán élt. Európában a schönbrunni (Bécs, Ausztria) Zoót tartják a legrégebbinek, mert kora meghaladja a 400 évet. 1828-ban Londonban, 1844-ben Berlinben, 1864-ben Moszkvában és 1866-ban Budapesten alapítottak állatkertet.

A legtöbb állatkert ma már nemcsak a szórakoztatást, hanem a biológiai ismeretterjesztést és a természetvédelmet is szolgálja. Ezenbelül számos veszélyeztetett, kipusztulófélben tévő állatfajnak (például orangután) adnak életteret, szaporodási lehetőséget, többek között azért, hogy állományuk tovább ne zsugorodjék.

Napjainkban az egyes intézmények bizonyos irányban szakosodnak. Van, ahol az ősi háziállatfajták bemutatására törekednek (például Erfurt), nálunk Budapesten pedig világhírű vízilótenyészetet létesítettek.

A modern állatkertekben a természethez hasonló környezetet – növényzetet, tiszta levegőt, világosságot, bőséges mozgási lehetőséget, búvóhelyet stb. – igyekeznek nyújtani az állatoknak. Ily módon életük meghosszabbítható, és szaporodásukra is számítani lehet. Az új állatházakat, kifutókat már nem választják el a nézőktől az emberre, állatra nyomasztóan ható rácsok. Helyettük vizesárkot, vastag, páncélüvegből készült falat építenek, amely zavartalanná teszi a ki- és betekintést. Van olyan megoldás is – például egyes madárházakban –, ahol a közönség sötét folyosókról szemléli a világosságban röpködő madarakat.

Könyvünk a hazai s a környező országok állatkertjeinek legjellegzetesebb állatait mutatja be.

1. Vörös óriás kenguru (*Macropus rufus*). Ez a legnagyobb kengurufaj, ülő állapotban 1,5 m magas. A hím mindig termetesebb, mint a nőstény. Mellső végtagja rövid, gyenge és csak fogásra való, a hátulsó azonban erőteljes. Az állat többnyire 3 m-es ugrásokkal változtatja helyét, de minden különösebb megerőltetés nélkül 6-8 m-es szökellésekre is képes. Hosszú és izmos farka mozgás közben kormányozza, üléskor támasztja a testet. Növényevő, vízigénye csekély. Az újszülött állat – mely legfeljebb 1 g súlyú – saját erejéből, anyja bundájába kapaszkodva mászik az "erszénybe", ahol közel egy éven át szopik, fejlődik. Kelet-, Délkelet-és Dél-Ausztrália füves pusztáin él, gyakran a nagy kiterjedésű szarvasmarha- és juhlegelők térségében. Ott, ahol tömegesen megjelenik, nemcsak a

legelőkben, hanem a szántóföldi kultúrákban is okozhat kisebb-nagyobb kárt. Sajnos, ma már vannak olyan területek, ahol állományát a farmerek teljesen kipusztították. A lelőtt példányokat kerítésre, fára függesztették, így akarták az arra tévedő állatokat elriasztani. Húsát mélyhűtve és konzerv formájában a világ számos országába exportálják.

2. Óriás repülőkutya (*Pteropus giganteus*). Neve onnan származik, hogy feje kissé a kutyáéra emlékeztet, noha ahhoz sem alaktanilag, sem származástanilag nincs köze. A denevérekhez tartozik. Teste 38-40 cm, szárnya – melyen toll egyáltalán nincs – 1,4-1,5 m terpesztésű. Bundája finom tapintású, feje csupasz. Gyümölcsevő, de kis mennyiségben rovarokat is fogyaszt. Évente egy, legfeljebb két utódot hoz a világra. Az anya kicsinyét még repülés közben is magával viszi. Nappal az árnyas erdők, a gyümölcsösök magas fáin tartózkodik, fejjel lefelé függve. Előfordul, hogy egyszerre több száz példány zsúfolódik össze egyetlen fa koronáján. A gyümölcsösökben jelentős kárt okozhat. Alkonyatkor ébred, éjjel mozog, nagy területet berepül. Jáván, Szumátrán, Timor szigetén őshonos. Húsát a bennszülöttek eszik.

2

1

1. Pottó (*Perodicticus potto*). Satnyaujjú makinak is nevezik, az állattan a félmajmok rendjébe sorolja. Végtagja a majmokéhoz hasonlít, feje azonban kevésbé. Teste karcsú, 28 cm hosszú, farka 5 cm-es. Feje gömbölyded, orra előreugró, szeme viszonylag nagy, füle kicsi és előreálló. Bundája rövid szőrű. Főleg gyümölcsöt, kisebb mennyiségben rovarokat, hernyókat eszik. Rendszerint csak egy utódot hoz a világra. Nyugat-Afrikában őshonos, többnyire az őserdők sűrű lombjaiban él. A nappalt alvással tölti, alkonyatkor ébred, és hajnalig virraszt ilyenkor keresi táplálékát. Nagy szemével jól tájékozódik az éjszakai sötétben. A fogságot könnyen elviseli, ha alapvető életfeltételei biztosítottak. Az állatkertekben fordított életet él. Férőhelyét nappal gyengén pislákoló, vöröses fénnyel világítják meg – ez az állatban olyan érzést kelt, mintha éjjel volna, ezért ébren van és mozog, tehát megmutatja magát a látogatóknak. Éjjelre erős fénnyel árasztják el a ketrecét, hogy azt érezze: nappal van. Ilyenkor összegömbölyödve mély álomba merül, egyáltalán nem mozog.

2. Katta (*Lemur catta*). Ritkábban használt neve: kattamaki. Félmajom. 350 cm-es, teste kecses, farka 40-45 cm hosszú. Végtagjai hosszúak, bundája tömött. Feltűnő jellegzetessége, hogy farkán fehér és fekete gyűrűk váltogatják egymást. Gyümölcsevő, de kiegészítő táplálékként elfogyasztja a rovarokat, hernyókat s a madarak tojásait, fiókáit is. Többnyire egy utódot hoz a világra. Madagaszkáron őshonos, az erdős részeket kedveli. Nappal keveset, alkonyatkor, éjjel annál többet mozog. A fák legvékonyabb ágain is akrobatikus ügyességgel kapaszkodik, mászik, hintázik, lendül egyik ágról a másikra. Nyávogó hangja kissé a házimacskáéra emlékeztet. Mesterséges környezetben évekig tartható. Mutatós külseje miatt gyakorta magára vonja a látogatók figyelmét. Rövid idő alatt megszelídül, gondozójával jól összebarátkozik, szinte ragaszkodó társsá válik. Az idegentől fél – ha hirtelen feléje kapnak, harap!

2

1

1. Közönséges selyemmajom (*Callithrix jacchus*). Az ún. karmos majomfélékhez tartozik. A kifejlett állat mindössze 30 cm hosszú, farka 40 cm-es. Hosszú szőrű bundája selymes, lágy tapintású – innen ered elnevezése is. Feltűnőek a fül tőszomszédságában lévő "szőrbóbiták". Főleg gyümölcsöt, falevelet, rovarokat fogyaszt. Többnyire egy utódja van. Az egér méretű újszülött legfeljebb 30 g súlyú. Az első hetekben anyja hordja magával – miközben szoptatja –, később a hím veszi pártfogásába. Előfordul, hogy az idősebb és erősebb testvérek is gyámolítják az apróságot. Brazíliában őshonos. Térigénye csekély, már 2-3 m3 nagyságú ketrecben is tartható.

2. Bunder- vagy rhesusmajom (*Macaca mulata*). Aligha akad olyan állatkert. ahol ne lenne látható. De nemcsak az állatkertek közismert lakója. hanem ott van az orvosi, a gyógyszeripari és az űrhajózási kutatóintézetekben is, ahol különféle élettani megfigyeléseket végeznek rajta. A kifejlett állat teste 50-60 cm, farka 25 cm hosszúságú. Bundája – különösen a hátán és a végtagján – ritka állományú. Pofája, ülőgumói csupaszok. Vegyesevő. Egyszerre egy vagy két utódot hoz a világra. Elő-Indiában – Bombaytől keletre – őshonos. Felhatol a Himalája 2-3000 m magas hegyeire is. Csapatosan él, az emberi települések, autóutak tőszomszédságában, az ültetvényeken. Civakodó természetű: Ha feldühítik, elvörösödik, vicsorít és harap. Cirkuszi mutatványokra – például táncra, dobolásra – könnyen betanítható.

3. Galléros pávián (*Comopithecus hamadryas*). Csúcsban végződő orráról – mely a kutyáéra hasonlít – lehet a legkönnyebben felismerni. A hím mindig erőteljesebb testalkatú, mint a nőstény, kifejlett állapotban 80 cm, farka 45 cm hosszú. Vegyesevő: főleg gyümölcsöt, falevelet, fiatal hajtásokat, rovarokat és a madarak tojásait, fiókáit eszi. Rendszerint egy utódot hoz a világra. A magatehetetlen kölyköt az anya mindig magával hordozza. Etiópiában őshonos, csapatosan él a szavannás, erdős részeken. Állatkertben hosszú ideig tartható. szaporítható.

III. tábla

1. Mandrill (*Mandrillus sphinx*). Az ún. barázdáltképű paviánok közé tartozik. A hím jellemző sajátossága, hogy orra, szája – akárcsak ülőgumója – feltűnően bíborvörös, arci része türkizkék és barázdált. Teste 80-85 cm, farka mindössze 5 cm hosszú, a nőstény kisebb. Többnyire egy utódot hoz a világra. A növényi és állati eredetű táplálékot egyaránt megeszi. Csapatosan é1, a mandrillközösség élén egy erős hím áll. Félelmetes külseje, tekintete, nagy fogai a legtöbb állatot elriasztják. Nyugat-Afrikában – főleg Guineában – a sűrű őserdőkben őshonos. Nemcsak a fákon, hanem a földön is sokat tartózkodik. Könnyen dühbe gurul, de ápolójával hamar megbarátkozik. Barátságának egyik jele, ha rózsaszín ülepét mutatja.

2. Dianamajom (*Cercopithecus diana*). Az ún. cerkófmajmok közé tartozik. A kifejlett állat teste 65 cm, farka 80-83 cm hosszú. Feltűnő sajátsága, hogy álla körül rövid szakállt visel. Vegyesevő. Egyszerre rendszerint egy utódot hoz világra. Nyugat- és Közép-Afrika őserdőiben csapatosan él. Ápolójával közel sem olyan barátságos, mint például a pávián vagy a csimpánz. A civilizáció terjedése – az őserdők kiirtása és az állat intenzív vadászata – ennek a fajnak sem kedvez. Állománya fokozatosan csökken.

3. Nagyorrú majom (*Nasalis larvatus*). A kifejlett példány teste 70, farka 80 cm hosszú. Feltűnő külsejű állat. A kifejlett hímnek 10 cm-t is meghaladó, középen barázdált, csupasz "uborkaorr" csüng a szája alá – innen ered az elnevezése is. Érdekes, hogy a nőstényeknek és a fiatal állatoknak pisze orruk van. Elsősorban falevelet fogyaszt, méghozzá igen nagy mennyiséget. Egyszerre rendszerint egy utódot hoz világra. Borneó szigetén, 30-40 egyedből álló csapatban, az őserdők fakoronái között, a folyópartok közelében él. Ha menekülni kényszerül, gyakran vízbe veti magát. Noha kitűnően úszik, egyébként lassú mozgású. A ritkább és értékesebb majomfajok közé tartozik.

IV. tábla
1
3
2

1. Fehérkezű gibbon (*Hylobates lar*). Az egyik leglátványosabb, legmozgékonyabb állatkerti majomfaj. A kifejlett állat teste 90 cm hosszú. Nevét onnan kapta, hogy kéz- és lábfején a szőrzet szennyesfehér. Végtagjai, de különösen karjai erősen megnyúltak, hosszúak. Táplálékának döntő többsége növényi, kisebb hányada állati eredetű. Egyszerre rendszerint egy utódot hoz a világra. Malaysiában őshonos. Főleg a magas fák koronaszintjén él, ahol akrobatikus ügyességgel, könnyedséggel mozog, lendül át egyik fáról a másikra. Érdekes, hogy azon kevés állatfajhoz tartozik, amely nem tud úszni. Éppen ezt a sajátságát használják fel az egyes állatkertek, amikor nem ráccsal körbehatárolt ketrecekben, hanem "gibbonszigeteken" tartják őket. Ilyenkor egy tóba két szigetet építenek, közéjük pedig vastag kötelet függesztenek. A gibbonok – kötéltáncosok módjára – egyensúlyozva, himbálódzva, függeszkedve közlekednek az egyik szigetről a másikra. Eközben hangos lármát csapnak, ami a legtöbb látogató figyelmét felkelti.

2. Orangután (*Pongo pygmaeus*). Kipusztulófélben lévő állatritkaság, az emberszabású majmok közé tartozik. Teljes állományát mindössze 2500-3000 példányra becsülik. A kifejlett állat 1,8 m magas, súlya elérheti a 90 kg-ot is. A hím lényegesen testesebb, mint a nőstény. Hátulsó végtagjának hüvelykujján nincs köröm. A nőstény egész életében csak két vagy három utódot hoz világra; ezért is, nemcsak vadászata miatt csökken az állománya. Egyes állatkertekben sikeresen szaporítják, s volt rá példa, hogy néhány egyedet vissza is telepítettek a vadonba. Az állománynövelő kezdeményezés azonban csak részeredményhez vezetett, mert a kihelyezett állatok zöme szelíd volt, s könnyen áldozatul esett a különféle ragadozóknak. Borneó és Szumátra szigetén él. Többnyire az őserdők koronaszintjében tartózkodik. és csak ritkán mászik le a földre. Főleg gyümölcsöt és falevelet eszik. Neve maláj eredetű, orangután annyit jelent: "erdei ember".

V. tábla
1
2

1. Fehérarcú csimpánz (*Pan trogladytes verus*). A csimpánzok között ez a legközönségesebb faj. Emberszabású majom. A kifejlett állat felegyenesedve 1,6 m magas. Főleg gyümölcsöt, fiatal növényi hajtásokat, továbbá csigákat, rovarokat, madártojásokat, fiókákat fogyaszt. Egyszerre rendszerint egy, ritkán két utódot hoz a világra. Nyugat-Afrikában őshonos, főleg az őserdők fáin él, éjszakai pihenéséhez fészket épít. Gyors mozgású, 10-15 évig él. Egyes állatkertekben, hogy étvágyát, emésztését serkentsék, etetés előtt kevés vörös bort itatnak vele; igen tanulékony állat. A fiatal példány könnyen szelídíthető, idomítható, így például rövid időn belül elsajátítja, hogyan kell lavórból mosakodni, fésülködni, bögréből kamillateát inni, kefével falat tisztogatni, kartonlapra ecsettel festeni, labdázni, hintázni stb. Gondos ápolóját már messziről – 100-150 méterről – is megismeri, s ragaszkodását hangos örömkiáltással, ugrándozással, ápolója átkarolásával fejezi ki. Ha feldühítik, minden keze ügyébe eső tárgyat az ellenségéhez hajít, sőt attól sem riad vissza, hogy hatalmas szemfogával összeharapdálja. A mérsékelt övek országaiban könnyen megbetegszik tüdőgyulladásban, tébécében.

2. Gorilla (*Gorilla gorilla*). A legnagyobb testű és legerősebb emberszabású majomfaj. Kipusztulófélben lévő állományát mindössze 500-1500 egyedre becsülik. Felegyenesedve 1,9 m magas, súlya 150-300 kg között van. Egyszerre rendszerint csak egy utódot hoz világra. Közép-Afrika síkvidéki őserdőiben őshonos; növényevő. Életének legalább 90%-át a földön tölti. 15-30 egyedből álló csoportokban él, ezeket a közösségeket rendszerint egy erős, agresszív, legalább tízéves hím irányítja, vezeti. Egy-egy csoport kb. 40 km2-nyi területet birtokol. A csoportot vezető hím gyakran fitogtatja erejét. Ilyenkor egyik pillanatról a másikra ordítozni kezd, fagallyakat dobál a levegőbe, öklével mellkasát döngeti, tenyerével a földet üti. A fiatal gorilla könnyen szelídíthető.

VI. tábla

1

2

1. Háromujjú lajhár (*Bradypus tridactylus*). A majmokhoz nem sok köze van, noha kissé hasonlít azokra. Az ún. újvilági emlősök közé tartozik. Közép- és Dél-Amerikában őshonos. A kifejlett állat teste 52-54 cm, farka 4 cm hosszú. Végtagja, melynek végén 3-3 hosszú, sarlószerűen ívelt köröm van, izmos, hosszú, függeszkedésre kiválóan alkalmas. Testhőmérséklete 25-33 °C között váltakozik, ami az emlősök között különlegesen alacsony. Ennek magyarázatát abban kell keresnünk, hogy a lajhár párás, meleg őserdőben él, és csak így képes elviselni környezetének klímáját. Növényevő, főleg faleveleket fogyaszt. Metsző- és szemfogai nincsenek, zápfogai azonban fejlettek. Egyszerre egy utódot hoz világra, kölykét hónapokig magával hordozza. Jó úszó. Életének nagy részét a magas fák koronaszintjén tölti. A fák törzsén, ágain biztonságosan, de lassan mozog. Kúszásának sebességét megmérték: óránként legfeljebb 1,5 km-t képes megtenni!

2. Nagy hangyász medve (*Myrmecophaga tridactyla*). Sörényes hangyásznak is nevezik. A kifejlett állat teste 1,3 m. farka 60 cm hosszú, súlya 405 kg. Jellegzetessége, hogy feje csőszerűen megnyúlt, szája kicsi, fogai egyáltalán nincsenek, ezért harapásra, rágásra képtelen. Bozontos, durva tapintású szőrzete néhol 40 cm hosszú. Rovarevő. Elsősorban termeszeket, hangyákat és azok tojásait fogyasztja. Rendkívül jó szaglása segíti a táplálékkeresésben. Ha például termeszvárra, bolyra bukkan, erős karmaival felhasítja annak oldalát. A meglepett, fürge rovarok ilyenkor ezrével tódulnak a nyíláshoz, ahol már várja őket hosszú, ragadós nyelvével a hangyász. Tömegesen tapadnak rá a rovarok. Ha az állat úgy érzi, több hangya már nem fér a nyelvére, visszahúzza a szájába, és lenyeli a zsákmányt. Ezután újra visszadugja nyelvét a bolyba, mindaddig, míg jól nem lakik. Rendszerint egy utódot hoz a világra, kicsinyét a hátán hordozza. Dél-Amerikában, Paraguayban őshonos. Rendszerint magányosan jár, állandó tartózkodási helye nincs. Békés természetű, de ha megtámadják. felágaskodik, és karmos végtagjaival védekezik.

1

2

1. Tarajos sül (*Hystrix cristata*). Vannak, akik tüskés külseje miatt óriás sünnek nézik. Ez tévedés, mert a Magyarországon is őshonos sünhöz semmi köze sincs, erre már a nevében szereplő l betű is utal. A kifejlett állat teste 65, farka 10-11 cm hosszú. Zömök és robusztus termetű állat. Tüskéit – melyek néha a 40 cm hosszúságot is meghaladják – védekezés alkalmával felmereszti, s velük emberen, állaton egyaránt fájó sebet ejthet. Növényevő; főleg dudvát, bogáncsot, gyökereket, fakérget és gyümölcsöt fogyaszt. Egyszerre rendszerint 2-4 utódot hoz a világra. A Földközi-tenger partvidékének egyes országaiban-például Tunisz, Algéria – őshonos, de sehol sem gyakori. Magányosan él, A forró nappalokat többnyire földbe vájt üregekben tölti, csak éjjel mozog. Ezt az életritmust az állatkertekben is megtartja: a sülök nappal rendszerint összebújva alszanak, nemigen mozognak. Elhullajtott, kitépett tüskéje a horgászoknak kincset ér, mert mint érzékeny "úszóka", a horgászatban nagyszerűen fölhasználható.

2. Tengerimalac (*Cavia porcellus*). A név megtévesztő, mert semmi köze sincs a disznófélékhez a patáskörmű rágcsálók közé tartozik. A kifejlett állat teste 20-25 cm hosszú. A mellső végtagokon 4-4, a hátulsón 3-3 ujj található. Az állat érdekes sajátossága, hogy testhőmérséklete magas, 37,8-39,5 °C között váltakozik. Percenként 100-150 alkalommal vesz levegőt. Testét tömör szőrzet fedi, mely csak a lábain és az ujjain ritkul meg. Többféle színváltozata ismert, az ősi típus világos, vadas barna. Növényevő: főleg füveket, gabonamagvakat, gumókat, gyümölcsöt fogyaszt. Egyszerre 1-2 utódot hoz a világra. Dél-Amerikában őshonos. Eredeti lelőhelyén a bozótos cserjéseket, fátlan pusztaságokat lakja. A bennszülött indiánok már évezredekkel ezelőtt megszelídítették, és kunyhóik közelébe szoktatták. Húsát őshazájában fogyasztják. Nemcsak az állatkertek, hanem a terraristák és az orvoskísérleti laboratóriumok is tartják. szaporítják.

1

2

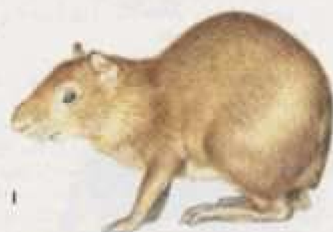
1. Aguti (*Dasyprocta aguti*). Arany nyúlnak is nevezik. Csülkösujjú rágcsáló. A kifejlett állat 350 cm hosszú, 1,5 cm-es csökevényes farka van. Feje kissé a nyúléra emlékeztet, azzal a különbséggel, hogy ennek nincsen olyan nagy füle. Növényevő. Főleg fiatal hajtásokkal, földre hullott gyümölcsökkel, magvakkal táplálkozik. Egyszerre rendszerint 1-2 utódot hoz a világra, s az állatkertekben is könnyen szaporodik. Dél-Amerikában – Brazíliában – a folyóvölgyek környékén őshonos. Magányosan él. Vackát leginkább korhadt fák üregében rendezi be. Félénk természetű. Ha veszély fenyegeti – például jaguár vagy óriáskígyó –, gyorsan menekül.

2. Európai hód (*Castor fiber*). Ez a veszélyeztetett, ritka állat Európa legnagyobb rágcsálója. A kifejlett példány teste 90 cm; farka 30-32 cm hosszú, súlya 18-30 kg. Csupasz farkának, amely péklapátszerűen lapos, az úszásban van fontos szerepe. Végtagjai rövidek, a hátulsókon az ujjak között úszóhártya feszül. Bundája rendkívül sűrű, tömött. Növényevő: főleg növényi hajtásokat, vízinövényeket, gumókat és fakérget rágcsál. Egyszerre 2-3 utódot hoz a világra. Eurázsiában őshonos. Valamikor hazánkban is élt, ennek emlékét őrzi Hódmezővásárhely neve. Az NDK-ban, Lengyelországban, a Szovjetunióban, Norvégiában és Svédországban szigorúan védett állományai vannak. Kiváló "építőmester": az erdei szálfák törzsét körberágja, így dönti ki. A "kitermelt" fákkal, gallyakkal, mohával gátat épít a patakokon, s a megduzzasztott vízben – gallyakból – sajátságos "hódvárat" készít, víz alatti be- és kijárattal.

3. Egyiptomi ugróegér (*Jaculus jaculus*). A kifejlett állat teste 16-17, viszonylag hosszú farka 20-21 cm hosszú. Szeme, füle nagy, mert főleg ezekkel tájékozódik az éj leple alatt. Mellső végtagjai mindössze 1-1,5 cm-esek, szinte csökevényesek, ezzel szemben a hátulsók nagyok, és 1-3 m-es ugrásokra is alkalmasak. Növényevő. Egyszerre 3-4 utódot hoz a világra. Észak-Afrikában – például Tunisz, Algéria – őshonos. Éjjeli állat, főleg a sivatagos részeken él.

IX. tábla

1. Aranysakál (*Canis aureus*). Közönséges sakálnak is nevezik. Keleten hasonló szerepet játszik a mesékben, mint nálunk a ravaszdi róka. Rendszertanilag a kutyafélékhez tartozik. A kifejlett állat teste 89-90 cm. bozontos farka 22-25 cm hosszú, súlya 8-10 kg. Végtagjai izmosak és hosszú futásra kiválóan alkalmasak. Naphosszat kóborol. hogy prédaihoz jusson; élelmes ragadozó. Ha bealkonyodik, hosszan, elnyújtva üvölt, így találnak egymásra a szélrózsa minden irányában csatangoló társak. Miután egy kisebb csapat összeverbuválódott, megkezdik közös vállalkozásukat, a csoportos hajtóvadászatot, például kisebb antilopokra. A bekerített vad aligha nyerhet egérutat a sakálok szűkülő gyűrűjéből. Vakmerő állat, mert még az emberi településeket is megközelíti, csak hogy zsákmányhoz – például baromfihoz – jusson. Ínséges időszakban még a dögöket is felfalja. Egyszerre 5-8 kölyköt hoz a világra. Elő-Ázsiában és Észak-Afrikában őshonos. Kisebb állománya Európában – például Jugoszláviában, Albániában és Görögországban előfordul. Alig száz éve Magyarországon is élt. Állatkertekben gyakori.

2. Dingó (*Canis dingo*). Testnagysága a középtermetű német juhászkutyáéhoz hasonló. Teste 80-90 cm, farka 30-35 cm hosszú. Feje viszonylag nagy. izmos állkapcsa feltűnő. Rendszerint néhány egyed összeáll, majd így közösen vadászik. A kisebb rágcsálókat éppen úgy megtámadja, mint a birkanyájakat. Ínséges időben a dögökre is ráfanyalodik. Egyszerre rendszerint 3-4 utódot hoz világra. A dingó Ausztráliából ismert. Ami tényleges eredetét illeti, az állattannal foglalkozó szakemberek többsége azt vallja, hogy valamikor az ember révén érkezett e földrészre. Az ősdingó valami primitív kutya lehetett. mely az idők folyamán elvadult az ausztrál pusztaságokon. A dingó nemcsak az őshonos ausztráliai állatokat – például az erszényes ördögöt –, hanem a farmerek állatállományát is megtizedeli. Állatkertben gyakori, könnyen szaporodik. Goromba természetű. kiszámíthatatlan. Nehezen szelídül, az ember társaságát nem kedveli.

X. tábla

1

2

1. Ezüstróka (*Vulpes fulva argentata*). A Magyarországon is őshonos vörös róka kitenyésztett színváltozata. Ha nem is gyakran, de kint a szabad természetben – például Kanadában és Szibériában – is vannak sötét színű, ezüstösen csillogó egyedek. A kifejlett állat teste 70, farka 45-50 cm hosszú. Ragadozó: madarakat, kis emlősöket eszik. Prémesállat-tenyésztő farmokon hússal, májjal, tüdővel, tejjel, tojással és újabban tápokkal takarmányozzák. Egyszerre rendszerint 3-4 utódot hoz a világra. Tömegesen tenyésztik. A világhírű leningrádi prémaukción évről évre több tízezer ezüstrókaprémet vásárolnak a különféle országokból érkezett szűcsök.

2. Sivatagi róka (*Canis zerda*). Ezt a kis termetű rókafajt fenneknek is nevezik. A kifejlett állat teste 45, farka 20 cm hosszú. Feltűnő sajátsága, hogy füle – a fejhez viszonyítva – nagy. Ragadozó. Főleg kis emlősöket – például ugróegeret –, továbbá madarakat, gyíkokat, rovarokat eszik. Egyszerre rendszerint 2-3 utódot hoz a világra. Állatkertekben is jól szaporodik. Észak-Afrikában és Elő-Ázsiában őshonos. Mint azt a neve is elárulja, sivatagos, pusztai környezetben él. Alkonyattájban ébred, éjjel jár zsákmánya után. A forró nappalokat föld alatti üregekben, árnyékot adó sziklák tövében tölti. Hallása kitűnő. Ha fiatalon esik fogságba, könnyen megszelídül.

3. Foltos hiéna (*Crocuta crocuta*). A kifejlett állat teste 120-130, farka 34-35 cm hosszú. Jellemző és feltűnő sajátsága, hogy feje és nyaka között nincs átmenet. Válla mindig magasabban van, mint a medencéje. Ősi típusú állat. Ujjain jár – ugyanúgy, mint a kutya –, karmait nem tudja behúzni. Ragadozó, de inkább dögevő. s éppen e tevékenysége miatt rendkívül hasznos. Ugyanis a trópusi forróságban elhullott vagy más ragadozók által elejtett állattetemeket – a sakálokkal és keselyűkkel közösen – rövid időn belül eltakarítja, felfalja. Fogazata, rágóizmai erősek, még a vastag csontokat is könnyen felaprítja. Egyszerre rendszerint két kölyköt hoz a világra. Dél- és Közép-Afrikában őshonos.

XI. tábla

1

2

3

1. Barnamedve (*Ursus arctos*). A mesekönyvek és a cirkuszok gyakori szereplője. Mi több, Berlin (NDK) és Bern (Svájc) városi címerében is barnamedve szerepel. Nagy népszerűségének régi gyökerei vannak valamikor őseink Európa-szerte medveközelségben éltek. A barnamedve teste 2,2-2 m. farka mindössze 8 cm hosszú, súlya 150-250 kg. de ismeretesek ennél jóval nehezebb példányok is. Mozgása lomha, imbolygásnak, dülöngélésnek tűnik, mert mindig az egyik oldalon lévő végtagját emeli fel, illetve teszi le a talajra. Ha szükséges, olyan gyorsan és kitartóan fut, hogy az embert is könnyen utoléri. Jól úszik és mászik fára. Noha eredeti természete szerint ragadozó – még a növendék marhát is könnyűszerrel kiemeli a havasi legelők karámjából-, fő táplálékát fiatal növényi hajtások, erdei gyümölcsök, gombák, rovarok, csigák adják, s ha módját ejti, a méhkaptárok lépjen is kifosztja. Ha mást nem talál, ráfanyalodik a dögre is. Télen, kora tavasszal hozza világra 1-2 bocsát, melyek nyakán gyakran fehér prémkoszorú, "örv" van. A Kárpátokban, Közép- és Észak-Amerikában őshonos. A fiatal medve játékos, barátkozó, jól beillik az állatóvodák közösségébe, az idősebb példány azonban kiszámíthatatlan, gyakran goromba – még gondozóját is életveszélyesen megsebesítheti.

2. Jegesmedve (*Thalassaretos maritimus*). A jegesmedve kíméletlen és ügyes ragadozó. Az állatkertekben sem szelídül meg, ő az egyik legveszedelmesebb lakó. A kifejlett állat teste 230-240 cm hosszú. marmagassága 140-145 cm, súlya 500-600 kg. Főleg fókákat ragad el ezeket a tenger felől. úszva közelíti meg, miközben azok a parton sütkéreznek. Mivel jól úszik. a halak és vízimadarak állományát is tizedeli. Ha mást nem talál. megeszi a partra vetett delfintetemeket is. Bocsát a maga által készített jégbarlangban hozza világra. A csupasz újszülöttet bundájában melegíti, szoptatja. Az Északi-sarkkör világában őshonos.

1

2

1. Örvös medve (*Selenarctos tibetanus*). A kifejlett állat teste 170 cm hosszú, súlya 120-140 kg. Az elülső végtagok előtt, a nyak alsó felületén V alakú, világos – rendszerint fehér – folt látható, melyet örvnek is neveznek. A nyak két oldalán – a vállak magasságában – feltűnő szőrkoszorút, "gallért" visel. Ragadozó, de nagyon sok növényi táplálékot – fiatal hajtásokat, magvakat, gyümölcsöket – is eszik. Rendszerint 1-2 bocsot hoz évente a világra. Közép- és Dél-Ázsiában – így például Észak-Indiában, Kasmírban, Tibetben – őshonos. Leginkább az erdős hegyoldalakat lakja; a Himalájában felhatol a 4000 méteres magasságokba is. Kitűnően mászik fára, gyakran a koronaszinten épít magának fészket. Állatkertekben és cirkuszokban gyakori. Rendkívül izmos, erős és goromba természetű állat. Az egyik állatkertben megtörtént, hogy egy idősebb hím örvös medve addig erőlködött, míg csak a rácsokat szétfeszítve, be nem tört a szomszédos ketrecbe. ahol növendék barnamedvék voltak elhelyezve. A felbőszült állat valamennyi medvét percek alatt szétmarcangolta.

2. Mosómedve (*Procyon lotor*). Neve nagyon találó, mert a mancsába kerülő anyagokat – legyen az táplálék, fa- vagy kődarab – rögvest a vízhez viszi, és ott alaposan megdörzsöli, "megmossa". A kifejlett állat teste 65, farka 25 cm hosszú. Noha alaptermészete a ragadozás, inkább mindenevőnek ismerjük. A kis emlősöket éppen úgy elfogyasztja, mint a madarakat és azok tojásait, gyümölcsöket, fiatal hajtásokat, magvakat. Ha emberi települések közelében él, még a szemétlerakodó helyeket is felkeresi, és fényesre kinyalogatja a kidobott konzervdobozokat. Csak jó időben jár tápláléka után, ha szél és hideg van, netán esik az eső, ki sem mozdul jól bélelt odújából. Egy-egy alkalommal 1-2 utódot hoz a világra. Észak-Amerikában – egészen Panamáig – őshonos. Négy évtizeddel ezelőtt Németországba is betelepítették, ahol megtalálta életfeltételeit, és elszaporodott. Többnyire magányosan él. Prémje értékes, húsát az indiánok különösen sokra becsülik.

XIII. tábla

2

1

1. Vörös macskamedve (*Ailurus fulgens*). Az 1971-ben Budapesten megrendezett Vadászati Világkiállításon két macskamedvét láthatott a magyar közönség. Nagy népszerűségnek örvendtek, ketrecükhöz alig lehetett odaférni, annyi volt a kíváncsi néző. A kifejlett példány teste 60 cm, bozontos farka 50 cm hosszú. Teste kissé a mosómedvére hasonlít, de színezetben eltér attól. Zápfogai nagyok és gumósak, ami azt bizonyítja, hogy nemcsak ragadozó életmódot folytat, hanem a növényi táplálékot – így például a bambusznád fiatal hajtásait, leveleit, továbbá a gyümölcsöket-sem veti meg. Egyszerre I-2 utódot hoz a világra. A Himalája keleti részének háborítatlan, sűrű erdőségeiben őshonos. Többnyire a fákon tanyázik, vagy faodúkban, sziklarepedésekben pihen. Párosával vagy kisebb létszámú családokban él. Közösségei összetartanak, ritkán civakodnak. Ha menekülni kényszerül, hatalmas ugrásokkal, szökellésekkel távolodik üldözőjétől. Nappal és éjjel egyaránt mozog, ha elfárad, néhány órás pihenőt tart.

2. Bambuszmedve (*Ailuropus melanoleucus*). Nagy pandának vagy fekete vállú medvének is nevezik. Ez a rendkívül ritka, értékes állat már számtalanszor szerepelt a szak- és napisajtóban, a tévéadásokban. A hatvanas évek végén például, amikor a gondos előkészítő munka ellenére sem sikerült "házasságot" kötni a moszkvai állatkertben élő arának An-Annak – a londoni állatkert magányos vőlegényével, Csi-Csivel. Így a várva várt szaporulat is elmaradt. Ez idő szerint mintegy 30 bambuszmedve látható a világ állatkertjeiben. A kifejlett állat 150 cm hosszú. Ragadozó és vegyesevő egy személyben. Legfőbb táplálékát a bambusznád fiatal hajtásai és levelei jelentik, de megeszi a gyümölcsöket, madarakat, azok tojásait, a kisebb hüllőket és emlősöket is. Megfigyelték, hogy a nap 24 órájából legalább 10-12 órán át táplálkozik. Egyszerre rendszerint csak egy utódot hoz a világra. Eddig – mesterséges körülmények közt – csak a pekingi állatkertben szaporodott. Kína délnyugati területein (Kelet-Tibet), a nehezen megközelíthető erdőkben őshonos.

1

2

1. Foltos petymeg (*Genetta genetta*). A cibetmacska alakúak közé tartozik, körülbelül akkora, mint a mi házimacskánk. A kifejlett állat teste 55, farka 424 cm. Feje kicsi, arcorra hegyes, megnyúlt, végtagjai rövidek. Ragadozó. Főleg az apró rágcsálókat, madarakat és azok fiókáit ejti zsákmányul, de ha mást nem talál, rovarokkal, csigákkal is beéri. A tyúkólak lakóira éppoly nagy veszélyt jelent, mint hazánkban a görény vagy a nyest. Egyszerre 3-4 kölyköt hoz a világra. Az anya gondosan neveli és elszántan védelmezi őket. Állatkertekben is könnyen szaporítható. Spanyolországban, Észak-Afrikában – például Algériában – őshonos. A nappalt rendszerint alvással tölti, és csak alkonyatkor ébred. Az éj leple alatt kóborol, vadászik. A földön és a fák ágain egyaránt kitűnően és gyorsan mozog. Sík vidéken és a hegyekben egyaránt megtalálható. Végbélnyílásánál bűzmirigyeket visel, s azoknak rendkívül kellemetlen szagú váladékával vonja meg élőhelyének határát.

2. Hiúz (*Lynx lynx*). Kecses teste kifejlett korban 120, farka 20 cm hosszú, súlya 28-30 kg. Füle feltűnő, mert hosszúkás, hegyes, és a végén fölfelé álló, fekete szőrpamacs van. Pofája jobb és bal oldalán szakállszerű "barkók" csüngnek. Több színváltozata ismert. Erős, messzire hallatszó, rikácsoló hangja van. Ragadozó. Ha éhes, minden nála kisebb, gyengébb állatot – például fácánt, süketfajdot, mókust, mormotát, nyulat stb. – elkap. Sőt még a zergét, az őzet és a szarvast is megtámadja. Zsákmányát lesből, 3-4 méteres ugrásokkal ejti el. Hosszú futásra, kitartó üldözésre alkalmatlan, mert hamar kifárad. Egyszerre 2-4 kölyköt hoz a világra, rendszerint valami elhagyott borzkotorékban, nagyobb szikla alatti üregben. Az újszülöttek vakok, ha felcseperednek, még 1-2 évig anyjuk közelében maradnak. Európában, Ázsiában és Észak-Amerikában őshonos. A Magas-Tátrában is él néhány példány. Főleg a magas hegyek sziklás, erdős részeit kedveli, a lakott települések környékét elkerüli. Rejtett tanyáját – mely rendszerint a sűrű bozótban van – nagy ugrásokkal közelíti meg, nehogy áruló nyomot hagyjon maga után.

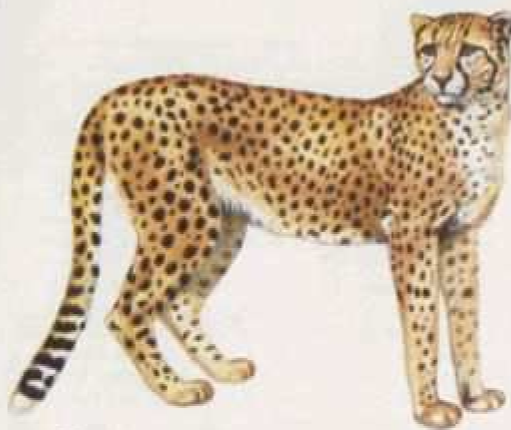

1

2

1. Gepárd (*Acinonyx jubatus*). Feltűnően kecses, karcsú teste 130, farka 75 cm hosszú. Feje, füle kicsi, végtagjai hosszúak. Ragadozó. Zsákmányát rendszerint üldözéssel kapja el. Főleg antilopokat, gazellákat, fiatal zebrákat zsákmányol. Amikor kiszemelt prédáját üldözi, sebessége elérheti a 110 km/órát is, ami a szárazföldi állatok között rekordnak számít! Ha a kiválasztott állatot 500 m-en belül nem kapja el, felhagy az üldözéssel, mert kifárad. Az is gyakori, hogy zsákmányát magas fáról szemeli ki, ahonnan óvatosan lemászik, majd rohamra indul. Egyszerre 2-3 utódot hoz a világra. Mesterséges körülmények között csak elvétve szaporodik. Közép-Afrikában és bélÁzsiában őshonos, főleg a szavannás pusztaságokat lakja. A fiatalon befogott gepárd könnyen szelídíthető. Az idomított példány különösen hasznos vadászatoknál. Ez a tulajdonsága már több ezer éve ismert Indiában és Afrikában, ahol hosszú időn át szinte főúri előjognak számított a gepárddal való vadászat. Ilyenkor az idomított állat fejére bőrsapkát húztak, majd kocsival kivitték a terepre. Ha sikerült valamilyen nemes vadat megpillantani, a gepárd fejéről levették a sapkát, és a vad után eresztették.

2. Jaguár (*Panthera onca*). Az oroszlán és a tigris után ez a legnagyobb nagymacskaféle. A kifejlett állat teste 150, farka 70 cm hosszú, súlya meghaladja a 100 kg-ot. Állományában nemcsak pettyes, hanem fekete színváltozat is előfordulhat. Rendkívül izmos állkapcsa és közepesen hosszú végtagjai vannak. Ragadozó. Ha zsákmányról van szó, nem válogatós. A szarvast, az agutit, a majmot éppúgy elkapja, mint a madarakat. Sőt ha más nem adódik, a halak. gyíkok és kígyók állományát is megtizedeli. Kitűnően lát és hall. Szaglása, mint általában a macskaféléké. gyenge. Egyszerre 2-3 utódot hoz a világra. Dél- és Közép-Amerikában őshonos. Egyaránt jól mozog a szárazföldön. a fákon és a vízben. Leginkább a csendes vízfolyások partján, az őserdők szélén. a magas fűvel borított területeken tanyázik. Egyes indián törzseknél a bátrak sportjának számít tőrrel vadászni jaguárra.

XVI. tábla

1

2

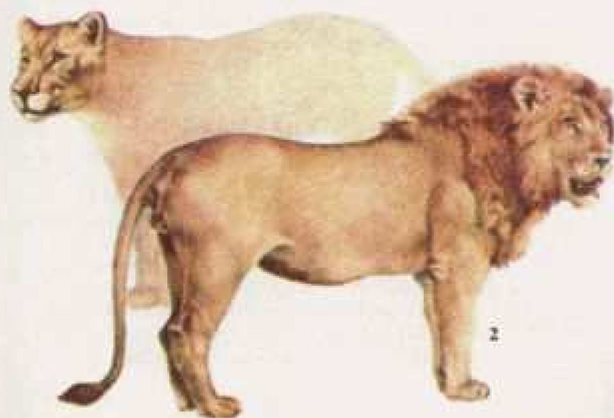
1. Puma (*Puma concolor*). A nagymacskák közé tartozik. A kifejlett állatok nagysága különféle környezetekben nem egyforma. A hegyekben élő típus – farokkal együtt – 2,5 m hosszú és 100-110 kg súlyú. Ezzel szemben a síkságokon előforduló példányok lényegesen kisebbek, mindössze 1,5 m hosszúak és 50-60 kg súlyúak. A rendszertannal foglalkozó szakemberek több mint egy tucat színváltozatát különböztetik meg. Ragadozó. A hegyekben élő puma, ha a zsákmányszerzés úgy kívánja, felhatol az örök hó birodalmába is. Ha megszerzett prédáját egyszerre nem fogyasztja el, a maradékot nem hagyja magára, hanem elrejti, és arra rendszeresen visszajár. Egyszerre 2-3 utódot hoz a világra. Észak-, Közép- és Dél-Amerikában egyaránt őshonos. Különösen kedveli az erdőszéleket, sziklás magaslati pontokat, ahonnan belátja a környéket. Az olyan területeket keresi, amelyek távol esnek a vizektől, ahol nem fenyeget áradások veszélye, ugyanis csak végszükség esetén úszik. Egy hím állatnak kb. 60 km2 területre, élettérre van szüksége. A szomszédos hímek mindig tiszteletben tartják egymás területét, és vizelettel, fába karmolt jelekkel jelölik meg birodalmuk határát.

2. Oroszlán (*Panthera leo*). Az állatok királyának is nevezik, s erre a névre annyiban rászolgál, hogy a szárazföldi ragadozó emlősök között a legnagyobb. A kifejlett hím teste 180, farka 80 cm hosszú, súlya 180-200 kg. A nőstény kb. egyharmaddal kisebb. A hím tarkóját, nyakát, vállörvét hosszú szőrű, sötétbarna sörény övezi. Végtagjai erősek. Legfőbb táplálékát a közepes nagyságú antilopok és zebrák adják. Rendszerint csoportosan vadászik. Egy vizsgálat szerint az oroszlánok által zsákmányolt állatok fele gnú, a többi a zebrák, gazellák, kafferbivalyborjúk és zsiráfok közül kerül ki. 3-4 oroszlánra kb. 1000 növényevő (gnú, zebra stb.) jut. Egyszerre 3-4 utódot hoz a világra. Közép- és Dél-Afrikában egyaránt őshonos. Alkonyatkor és éjszaka vadászik, a nappalt többnyire árnyat adó fák tövében heverészve tölti. Könnyen szelídíthető, cirkuszi mutatványok bemutatására kiválóan alkalmas.

XVII. tábla

1

2

1. Királytigris (*Panthera p. tigris*). Bengáliai tigrisnek is nevezik. Sokkal közönségesebb és az állatkertekben is gyakrabban látható, mint rokonai, az ún. nyugati, szunda- vagy szibériai tigris. A kifejlett állat teste 230 cm, farka 80 cm hosszú, súlya 120-170 kg. Szőre rövid és tömött. Teste lényegesen nyújtottabb és hajlékonyabb, mint az oroszláné. Ragadozó. A kiszemelt zsákmányt (szarvast, bivalyt) rendszerint magas fűben, nádasban óvatosan, a legnagyobb csendben – 10-25 méternyire – megközelíti, majd gyors rohammal léront, a hátára ugrik, és átharapja nyakcsigolyáit. ütőereit. Mivel fáradékony. kitartó üldözésre alkalmatlan. Látása éles. hallása jó, szaglása azonban rendkívül gyenge. Kelet-Indiában, Bangladesben – ahol őshonos – ritkán az embereket is megtámadja. Minden évben vannak áldozatai. Egyszerre rendszerint 2-3 utódot hoz a világra. Egy-egy hímnek – és a hozzá tartozó nőstényeknek – 60-600 km2-nyi élettérre van szüksége.

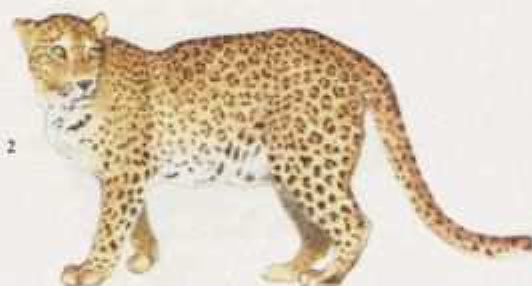
2. Leopárd (*Panthera p. pardus*). Noha lényegesen kisebb, mint az oroszlán vagy a tigris – a kifejlett állat teste mindössze 1,35 m hosszú. farka 70 cm-es –, éppen olyan veszélyes, mint azok. Sokoldalú állat kitűnően fut, ugrik és úszik. Ragadozó. A zsákmány nagyságát tekintve nem válogatós. Az egér nagyságú állatot éppen úgy megeszi, mint az ivarérett zebrát. Magányosan él. Többnyire éjjel vadászik. látása kitűnő. Ha megfelelő prédát észlel a közelben, óvatosan a nyomába szegül, majd jól irányzott ugrással a hátára veti magát, s átharapja áldozata nyakcsigolyáit, ütőereit. Az is előfordul, hogy fáról vetődik rá áldozatára. Egyszerre két, három utódot hoz a világra. Közép- és Dél-Afrika füves szavannáin őshonos. Bőrét, prémjét a szűcsipar sokra értékeli. Ezért – főleg a bennszülött orvvadászok tevékenysége miatt – állománya még a természetvédelmi területeken, nemzeti parkokban is megcsappant. Ma már arra is van példa. hogy azokat a gazdag nőket, akik leopárdbundát csináltatnak. nyilvánosan megrójják a külföldi napisajtóban, tévéadásokban. Az ilyen megszégyenítő akciókkal is védeni kívánják a leopárd zsugorodó állományát.

XVIII. tábla

1

2

1. Afrikai elefánt (*Loxodonta africana*). Az ormányosok rendjébe tartozik. Az állatkertekben ritkábban látható, mint indiai rokona. Lényegesen nagyobb, robusztusabb teste van – marmagassága 3,4-4 m. Füle is nagyobb (ennek segítségével többet tud párologtatni, s ez hűti testét a trópusi forróságban). Hosszú és súlyos agyara (2-2,5 m, 50-90 kg/db) rendkívül értékes. Vastag és ráncos bőre szürke színű. Rendszerint hajnalban és alkonyatkor táplálkozik. Növényevő. Főleg a fák leveleit, fiatalabb ágait és a szavannák füvét fogyasztja. Afrikában – a Szaharától délre – a nagy kiterjedésű síkságokon, az őserdők szomszédságában fordul elő. Általában négyévenként hoz a világra egy-egy utódot. Átlagos életkora 60-70 év. 15-50 egyedből álló közösségekben él, s a nőstények csak ivarérettségük idejéig tűrik meg maguk közt a hímeket. A csoportot rendszerint egy tapasztalt, erős nőstény vezeti.

2. Indiai elefánt (*Elephus maximus*). Az állatkertek egyik legjellegzetesebb lakója, az ormányosok rendjébe tartozik. A kifejlett állat teste 3.5 m, ormánya 2, farka 1,5, marmagassága 3,2 méter, súlya 3000-3500 kg. Homlokán két feltűnő, nagyméretű dudor látható, mely más elefántfajnál nem fordul elő. Vastag bőrén csak itt-ott lengedezik egy-egy szőrszál. Füle kisebb, agyara rövidebb és könnyebb, mint az afrikai elefánté. Növényevő, főleg a fák lombleveleit és a magasra növő füveket eszi. Táplálékát izmos ormányával ragadja meg, és azzal juttatja a szájába. Ugyancsak az ormányával szívja fel a vizet, és fújja a szájába. Egyszerre akár egy vödörnyi vizet is felszívhat az ormányába. Hosszú ideig – 660-670 napon át – vemhes, és csak egy utódot hoz a világra. A budapesti Állatkertben már sikerült szaporítani. Dél-Ázsiában – így például Indiában, Bangladesban, Burmában, Laoszban, Kambodzsában, Vietnamban – őshonos. Főleg az erdős, ligetes részeket kedveli. A felsorolt országok többségében munkára is befogják, így például farönkök szállítására. Arra is van példa. hogy tigrisvadászatokon "élő járműként" használják.

XIX. tábla

1

2

1. Tapír (*Tapirus terrestris*). Az orrszarvúfélék rokona, a legközönségesebb és az állatkertekben leggyakrabban látható. ősi emlős faj. A kifejlett állat teste 190, kurta farka 9 cm hosszú. Feje keskeny, hosszan megnyúlt, a vége ormányszerű. Növényevő: főleg fiatal hajtásokat, gyökereket, gumókat eszik, de alkalomszerűen csigákat, rovarokat is fogyaszt. Egyszerre rendszerint 1-2 utódot hoz a világra. Az újszülött testének két oldalát négy sorba rendeződött, világos foltok tarkítják. Állatkertben 15-20 évet is megélhet, sőt Frankfurtban 30 évig gondoztak egy példányt. Dél-Amerikában – főleg Brazíliában – őshonos. A sűrű erdőket, mocsaras ingoványokat kedveli. Rendszerint magányosan kóborol. A nappalt jól rejtett mélyedésekben tölti, alkonyatkor, éjjel és hajnalban keresi táplálékát. Ilyenkor van a legnagyobb biztonságban a jaguároktól, pumáktól, melyek rendszeresen tizedelik – különösen a fiatal példányok – állományát. Az is előfordul, hogy a vízben élő kajmánok ragadnak el egyet-egyet közülük.

2. Kéttülkű orrszarvú (*Diceros bicornis*). Fekete orrszarvúnak is nevezik. A kifejlett állat teste 340, farka 60, marmagassága 160 cm. Nevét onnan kapta, hogy orrhátán két, hegyes végű tülköt visel, melyeknek nincs csontos alapja, mint például a szarvasmarha szarvának. Vastag bőre csupasz, ráncosan redőzött. Növényevő. Főleg a szavannák bokrainak és fáinak leveleit, hajtásait, vékony ágait tépi le. Egyszerre rendszerint egy utódot hoz a világra. Közép- és Dél-Afrikában – például a Csád tó mellett – őshonos. Általában magányosan, ritkán párosan, máskor 4-10 egyedből álló csoportokban él. Bernhard Grzimek világhírű zoológus és Afrika-kutató becslése szerint mintegy 7-10000 példányra tehető jelenlegi állománya. Sajnos, ma már vannak olyan területek, ahol teljesen kiirtották. Robusztus teste ellenére meglepően könnyedén mozog. fut. Megközelítése kint a vadonban állatnak. embernek egyaránt veszélyes. Még az oroszlánnal is könnyen elbánik, hegyes tülkével felnyársalja. Ennek ellenére a fiatalon befogott, netán állatkertben született példány megszelídíthető.

1

2

1. Varacskos disznó (*Phacochoerus aethiopicus*). A világhírű Brehm-sorozat egyik kötetében a következő olvasható róla: "Afrika a hazája a legcsinosabb sertésféléknek, a bojtosfülű disznónak, de ugyancsak ott honos a sertésfajok legrútabb képviselője is – a varacskos disznó!" Ez az elmarasztaló vélemény talán kissé túloz. A kifejlett állat teste 145, farka 45 cm hosszú. Feltűnő sajátsága, hogy szeme alatt 3-3 dudorszerű kinövés látható, és szájából – jobb és bal oldalon – hatalmas agyarak törnek elő. Főleg növényeket – különféle füveket, gyökereket, gumókat – és rovarokat, férgeket eszik, de a dögökre is rámegy. Szaglása kitűnő. Miközben táplálékát kitúrja a földből, mellső végtagjának csuklójára ereszkedik, majd testének teljes súlyával és agyarával – mint valami ekével – valósággal felszántja a talajt, hogy az ott lévő gumókat kitúrja magának. Szapora állat. A Zambézi völgyében végzett vizsgálat során megállapították, hogy a kocák 70%-a vemhes volt. Egy-egy nőstény egyszerre 3-4 utódot hoz a világra. Ennek ellenére túlszaporodásával soha nem kell számolni. A malacoknak ugyanis több mint 75%-a elpusztul, mielőtt még felcseperedne. Egy részük az esős, monszunos időszakban a mocsarak vizébe fullad. a többieket oroszlánok, leopárdok és sakálok tépik szét. Közép-Afrikában az őserdők szélén, ingoványos helyeken őshonos.

2. Örvös pekari (*Pecari tajacu*). A sertésfélék egyik családjába tartozik, vagyis rokona a nálunk is őshonos vaddisznónak. A kifejlett állat teste 90, farka mindössze 2 cm hosszú. Feje rövid, teste izmos, végtagjai vékonyak, alkalmasak a kitartó futásra. Feje mögött, a nyakán vékony, fehér örve van – innen származik a neve is. Gyomra összetett, víztartó részei a tevéére emlékeztetnek. Szaglása kitűnő. Főleg növényeket – gumókat, vadhagymákat, gyökereket, friss hajtásokat, gyümölcsöket – eszik, de mellékesen elfogyasztja a rovarokat, csigákat, férgeket is. Egyszerre rendszerint 1-2 malacot hoz a világra. A nősténynek csupán két csecsbimbója van. Amerikában őshonos: 50-100 egyedből álló csoportokban él. Hátán bűzös váladékú mirigyek vannak; a közösség tagjai ennek szagáról ismerik fel egymást.

1

2

1. Zebra (*Equus burchelli*), más néven tigrisló. Vadló faj. A kifejlett állat marmagassága 1,3 méter, súlya 280-300 kg. Növényevő, legfőbb táplálékát a szavannák fűállománya adja. Ha túl hosszú a száraz időszak, és a monszun késik, állományát megtizedeli az éhség és a szomjúság. Rendszerint egy, ritkábban két csikót ellik egyszerre. Méghozzá az esős évszak kezdetén, hogy a dús legelőn a csikók megerősödjenek. A több száz egyedből álló zebraménesek kisebb családokból (ezekben 6-7 egyed van) állnak. Kelet-Afrikában őshonos. Egyes nemzeti parkok területén 10 km2-re 40-42 zebra jut. Gyakran előfordul, hogy állományába gnúk is keverednek. Mozgása gyors, de nem kitartó. Ha oroszlán közelít, a zebrák azonnal figyelmeztetik egymást patáik hangos dobbantásával. Ha idejében észlelik a veszélyt, élénk galoppozással elmenekülnek. Ennek ellenére – főleg a zebracsikók – tömegesen esnek az oroszlánok, leopárdok áldozatául. Megfigyelték, hogy az oroszlán az elejtett zebrának nem a húsát fogyasztja el először, hanem növényi bélsárral telített beleit, továbbá a máját, lépét. Ily módon pótolja ugyanis az oroszlán a szervezete számára oly fontos vitaminokat (például a B- és C-vitamint).

2. Törpeló vagy póni (*Equus caballus*). Aligha akad olyan állatkert, ahol póni lovakat ne tartanának. A legtöbb helyen a gyerekek kedvencei közé tartoznak, mert kiskocsikat húznak, máskor lovagolni lehet rajtuk. De nemcsak az állatkertekben láthatók, hanem a cirkuszok porondjain is szerepelnek különféle mutatványokkal. Nyugat-Európában számos törpelófajta – így például a norvég, izlandi, shetlandi póni – ismert. Ezek a típusok állnak legközelebb az ősi, kis termetű vadlovakhoz.. Ezt bizonyítja az is, hogy az időjárás viszontagságait jobban tűrik, s a betegségekkel szemben ellenállóbbak. mint a nagy értékű telivérek. A törpelovak között vannak egészen kis termetű, 60-65, sőt 50 cm marmagasságú. 60-80 kg súlyú egyedek is. Teherbírásuk bámulatos. Néhány évtizede az angliai szénbányákban gyakran befogták őket csillék vontatására. Növényevők. Mesterséges telepítés révén ma már szinte az egész világon elterjedtek.

2

1

1. Törpe víziló (*Choeropsis liberiensis*). Rendkívül ritka, becses állatkerti emlős. Mint neve is utal rá: kis termetű. A kifejlett állat teste 150, farka 17 cm hosszú, súlya 250-300 kg. Feje szinte minden átmenet nélkül kapcsolódik gömbölyded és csupasz testéhez, csak néhány rövid és erős szőrszálat fedezhetünk fel rajta, leginkább a felső ajkán. Növényevő. Elsősorban a fiatal hajtásokat, a bokrok, fák leveleit, gumókat, gyökereket és a földre hullott gyümölcsöket fogyasztja. Egyszerre rendszerint egy utódot hoz a világra. Néhány állatkertben – így például Budapesten is – már szaporodott. Nyugat-Afrikában – Sierra Leonéban, Libériában és az Elefántcsontparton – őshonos. A nílusi vízilóval ellentétben nem a folyókban, hanem a mocsaras, ingoványos őserdőkben él. Lelőhelyén a nappalt növényekkel jól álcázott részeken, sáros mélyedésekben tölti, csak alkonyatkor bújik elő, és az éj leple alatt mozogva táplálkozik. Hangja olykor röfögésre, máskor bőgésre emlékeztet.

2. Nílusi víziló (*Hippopotamus amphibius*). Aligha akad olyan ember, aki ne ismerné ezt a hatalmas testű vízi emlőst. Kifejlett állapotban 400 cm, farka 45 cm hosszú, súlya 2000-2500 kg. Feje minden átmenet nélkül folytatódik a vastag nyakban. Hatalmasra nyitható szájában összesen 40 fog van, s ezek közül az alsó állkapocsban lévő óriási, 40-50 cm nagyságú agyarak a legfeltűnőbbek, még a zárt ajkak közül is kiállnak. Teste csupasz és gömbölyded, könnyen lebeg a vízben. Rövid és vaskos végtagján 4-4 ujj van. Növényevő. Főleg vízinövényeket fogyaszt, de gyakorta kijár a partra, ahol a szántóföldi kultúrákat – például a kukoricát, a kölest – is megdézsmálja. Egyszerre rendszerint egy utódot hoz a világra. A budapesti Állatkert kellemesen langyos termálvizében már évtizedek óta szaporodik. Közép-Afrikában őshonos. A nappalt a lassú mozgású folyókban, holtágakban, tavakban tölti, éjjelre rendszerint a partra megy, de csak 800-1000 méternyire távolodik el a víztől. 120 egyedből álló csoportokban él.

XXIII. tábla

1

2

1. Recés zsiráf (*Giraffa camelopardalis reticulata*). Ha egy állatra azt lehet mondani, hogy nyakigláb, akkor erre minden bizonnyal. A zsiráfoknak összesen nyolc alfaját, változatát lehet megkülönböztetni, közülük a recés zsiráf az egyik legérdekesebb mintázatú. A kifejlett hím (a fejtetőig mérve) 5-5,5 m magas, marmagassága 2,5-3 m. Bojtos végű farka 80-100 cm hosszú. Súlya 500-550 kg. Nyaka – mely 1,5-2 m hosszú – csak hét nyakcsigolyát foglal magába, vagyis ugyanannyit, mint az emberé. Mivel feje legalább 3 méterrel magasabbra emelkedik, mint a szíve, ezért a nyakát ellátó vérérnél egy sajátos felépítésű szabályozórendszere van, mely a vérnyomás mértékét a szükségletnek megfelelően növeli vagy csökkenti. A fejtetőn rövid, bőrrel bevont szarvcsonkokat visel, melyek sohasem tévesztendők össze a homlokdudorral. Növényevő és kérődző. 45 cm-re kiölthető nyelvével főleg az akácfélék leveleit, fiatal hajtásait tépi le. Ha inni akar, mellső végtatait szétterpeszti, és csak ezután hajtja fejét a víztükörhöz. Egyszerre egy utódot hoz a világra. Afrikában – Kenyában, Szomáliában – őshonos. Főleg a szavannás, ligetes részeket kedveli, ahol 3-20 egyedből álló csoportokban kóborol. Galoppozás közben óránként 55 km-es sebességre is képes.

2. Okapi (*Okapia johnstoni*). Rendkívül ritka és értékes zsiráfféle, melynek létezéséről a szakemberek mindössze 1901 óta tudnak. A kifejlett állat teste 2-2,1 m hosszú, marmagassága 1,5 m, farka 40 cm. Feje megnyúlt, a hím homlokán két rövid, 3-4 cm-es szarvcsonkot visel. Nyaka közel sem olyan hosszú, mint a zsiráfé. Növényevő. Hosszú nyelve segítségével könnyen letépi a bokrok és a fák hajtásait, leveleit. Egyszerre egy utódot hoz a világra. Közép-Afrikában, a Zaire-i Köztársaságban őshonos. A sűrű, szinte áthatolhatatlan őserdők lakója; rejtőző életmóddal védekezik ellenségeivel szemben. Ha mégis összeakad velük, hátulsó végtagjainak erős rúgásaival támadja ellenfeleit. Sajnálatos módon a bennszülött lakosság gyakran vadássza jóízű húsáért, pedig szigorú állami rendelkezésekkel védik ritkuló állományát.

XXIV. tábla
1
2

1. Kafferbivaly (*Synceros c. caffer*). A bivalyok nemzetségének ez a legvadabb, legerősebb képviselője. A kifejlett állat teste 260, farka 80 cm hosszú, marmagassága 160-170 cm, súlya 700-800 kg. Erős szarvai valóságos "pajzsot" alkotnak a homlokán. Szarvának "terpesztése" meghaladhatja az 1 m-t is. Teste lényegesen zömökebb, izmosabb, mint más bivalyoké. Növényevő: a dús füvű legelőket, sással, náddal benőtt mocsarakat, ingoványokat kedveli. Egyszerre rendszerint csak egy borjúnak ad életet. A száraz időszak után ellik, így a borjú – mire önállóan kezd táplálkozni – dús legelőket talál. Kelet- és Dél-Afrika egyes részein, nemzeti parkokban őshonos. Többnyire 20-25 egyedből álló csordákban él, melyek élén egy-egy erős hím áll. Vadászatánál gyakran előfordult, hogy ha a lövés nem volt halálos, sebzetten a vadászra rontott, és őrjöngő dühében agyontaposta. Kiszámíthatatlan természete miatt állatkerti tartásánál nagyfokú elővigyázatosságra van szükség.

2. Amerikai bölény (*Bison bison*). A tulok formájú állatok alcsaládjába tartozik, ugyanúgy, mint a kafferbivaly. A kifejlett hím teste 300, farka 65, marmagassága 170-180 cm, súlya 600-900 kg. Testét dús szőrzet borítja. Növényevő: a sztyeppek fűállományát legeli. Egyszerre rendszerint egy utódot ellik. Észak-Amerikában őshonos. Állományát a múlt század elején még 60 millióra becsülték, a fehér telepesek azonban a század végére majdnem kipusztították. Akik ezt a tömegmészárlást véghezvitték, csak az állatok bőrét és csemegének számító nyelvét vitték magukkal. A húst veszni hagyták. A bölények esztelen kiirtása a helybeli indián lakosság sorsát is megpecsételte. Elvesztették legfontosabb táplálékokat. a bölényhúst, így éhen pusztultak. vagy más vidékre vándoroltak. Napjainkban mindössze 50 000 példányra becsülik az amerikai bölények állományát. Rokona, a kisebb *európai bölény* (*Bison bonasus*). amely száz évvel ezelőtt Magyarországon is élt. ma már csak néhány területen, például Lengyelországban, a Szovjetunióban fordul elő a szabadban. Állományát 1000 példányra becsülik.

1

2

1. Jávorantilop (*Taurotragus oryx*). Nagy testű antilopféle. A kifejlett állat 300, farka 70 cm hosszú, marmagassága 180 cm, súlya 400-500 kg. Mind a hím, mind a nőstény vastag, csavart, szürke szarvpárt visel. Érdekes, hogy a tehén szarva rendszerint hosszabb, mint a bikáé. Növényevő. Főleg a szavannás területek fűféléit fogyasztja, de emellett letépi a bokrok, cserjék és fák leveleit, hajtásait is. Egyes területeken a farmerek hasznosnak tartják a jelenlétét, mert megakadályozzák a bokrok elburjánzását, így a birkalegelők füves területe nem csökken. Egyszerre rendszerint egy utódot hoz a világra. Eddig számos állatkertben szaporodott. Afrikában, a Szaharától délre őshonos. 15-30 egyedből álló csordákban – a gnúk és zebrák állományával elvegyülve – él. Ha veszély – például oroszlán – közelít, hatalmas ugrásokkal, galoppozással menekül. Afrikában és a Szovjetunióban már több évtizede foglalkoznak háziasításával. Ennek több oka is van : kitűnően elviseli a trópusi meleget, a szárazságot, aránylag könnyen szelídíthető, termete nagy, így nagy tömegű húst ad, azonkívül fejhető, teje értékes, nagy zsírtartalmú.

2. Passzán (*Oryx g. gazella*). Az ún. nyársas antilopok közé tartozik. A kifejlett állat teste 200, farka 90 cm hosszú, marmagassága 120 cm. Feje megnyúlt, törzse erős, izmos. Vékony, finoman ívelt szarvpárja 100-120 cm hosszú, alul kissé gyűrűzött. Növényevő, a köves, karsztos hegyoldalak sivár növényzetét fogyasztja. Mivel a száraz környezethez alkalmazkodott, vízigénye csekély; amire szüksége van, azt a növényekből és a hajnali harmatból fedezi. Egyszerre rendszerint egy utódot ellik. Dél- és Délnyugat-Afrikában őshonos. Kis létszámú – 6-8 egyedből álló – csoportokban él, egy-egy erős bika vezetésével. Bár gyors mozgású, ragadozó ellenségei elől nem minden esetben menekül, hanem bevárja támadóját. Ha vadkutya vagy gepárd közelít, fejét lehorgasztja, hegyes végű szarvát ellensége felé fordítja. Eközben orrlyukából levegőt présel ki, mely a port, a száraz leveleket felkavarja. A felszálló por szinte ködbe burkolja a testét, ami megzavarja az ellenfelet, s így az meghátrálásra kényszerül.

XXVI. tábla

1. Grant-gazella (*Gazella granti*) A kifejlett állat teste 120-130, farka 20-25 cm hosszú, marmagassága 90 cm. Erőteljesen fejlett szarva elérheti a 70-75 cm-t is, így a leghosszabb valamennyi gazellafaj között. Termete kecses, végtatai megnyúltak, vékonyak – gyors mozgásra kiválóan alkalmasak. Növényevő. Főleg füveket, fiatal hajtásokat és faleveleket eszik. Ha elegendő zöldhöz jut, nincs is szüksége ivóvízre. Egyszerre rendszerint egy utódot ellik. A végeláthatatlan szavannák világát soha nem hagyja el. Kelet-Afrikában – Kenyában, Ugandában, Tanzániában – őshonos. Ha ragadozó közelít, és azt észreveszi, rögtön a magasba ugrik, így figyelmezteti társait a veszélyre. Állományát leginkább a sakálok, hiénakutyák és gepárdok veszélyeztetik. Többnyire az a példány válik könnyű zsákmánnyá, mely elhagyja csapatát, és magányosan legelészik. Ha még idejében sikerül visszamenekülnie a többiekhez, úgy nagy valószínűséggel élve marad, mert az üldöző ilyenkor nyomot és célt téveszt. Egyes vadrezervátumok 10-10 km2-nyi területén 34-36 egyed található.

2. Zsiráfnyakú gazella (*Lithocranius walleri*). Nem véletlenül kapta ezt a találó nevet, nyaka ugyanis feltűnően hosszú, ami a környezethez való alkalmazkodásának egyik kitűnő példája. Hosszú nyakával éri el táplálékát. A kifejlett állat teste 150, farka 30 cm hosszú, marmagassága 100 cm. Lant alakú szarva csak a hímnek van. Növényevő: főleg a bokrok és fák leveleit fogyasztja. Ha az akácfák levelei túl magasan vannak, ügyesen segít magán: hátulsó végtagjaira nehezedve felágaskodik – mint valami jól idomított, "szolgáló kutya" –, s így már könnyűszerrel eléri a kiszemelt, levéllel teli ágat. Miközben ágaskodik, mellső végtagjaival az ágakra támaszkodik, nehogy egyensúlyát elveszítse. Egyszerre rendszerint egy utódot hoz a világra. Kelet-Afrikában – Tanzánia, Kenya, Szomália – őshonos. A különböző nemekhez tartozók más-más csoportokban élnek. A nőstények csapatát egy erős hím vezeti.

XXVII. tábla

1. Csíkos gnú (*Connochaetes taurinus*). Az antilopfélékhez tartozik. A kifejlett állat teste 250, farka 75 cm hosszú, marmagassága 125 cm. Megnyúlt fején szarvakat visel. Törzse zömök, végtagjai azonban karcsúak és hosszúak. Nyakát feltűnő sörény övezi. Növényevő, főleg a szavannák fűállományát legeli. Ha nincs mit ennie, több száz kilométerre is elvándorol, hogy eleséghez jusson. Egyszerre rendszerint egy utódot hoz a világra, közvetlenül a száraz évszak végén. Így a borjú, mire abbahagyja a szopást, már dús legelőt talál magának. Ha az esős évszak késik, a borjak 80%-a is elpusztulhat. Állatkertekben is szaporítható. Kelet- és Dél-Afrikában őshonos, egyes vadrezervátumokban tömegesen is előfordul. A híres Serengeti-síkságon 330 000 egyedre becsülik állományát. Ezt úgy állapították meg, hogy repülőgépről lefényképezték az egész terepet, majd nagyméretű nagyításokat készítettek. Ezeken a képeken számolták meg állományát. Csordában él. Így nagyobb a biztonság, mert több a figyelő szem, fül, ami hamar észreveszi a veszélyt, a kúszó, lopakodó oroszlán, leopárd közeledését.

2. Núbiai kőszáli kecske (*Capra ibex nubiana*). Bármelyik kőszálikecske-fajt vizsgáljuk, mindegyikre érvényes. hogy a magas. sziklás hegyeken élnek, ahol a legtöbb emlős nem találja meg alapvető életfeltételeit. A kifejlett állat teste 130, farka 15 cm hosszú. Szarva erőteljesen fejlett, s mint egy óriás sarló, hátrahajlik. A szarv elülső felületén lévő duzzanatok lényegében évgyűrűk. Növényevő. Főleg füveket, fiatal hajtásokat, leveleket fogyaszt. Egyszerre rendszerint egy utódot hoz a világra. A budapesti Állatkertben már több alkalommal szaporodott. A Vörös-tengert övező országokban – így elsősorban Szudánban, Etiópiában és Jemenben – őshonos. Kisebb nyájakban él, melyeket egy-egy erős bak vezet. Trófeája rendkívül értékes, ezért sajnos még ma is gyakran vadásszák ezt a ritka állatfajt. Egyes területekről teljesen eltűnt.

XXVIII. tábla

1. Sörényes juh (*Ammotragus lervia*). Külsejét tekintve több vonatkozásban is a kecskék és a juhok között áll. Hosszú, megnyúlt feje, lapos és alul csupasz farka, szarvának keresztmetszete a kecskére emlékeztet. Az viszont, hogy a kos szakálltalan és szagtalan, a juhok sajátsága. A rendszertan szakembereinek véleménye szerint ezek az állatok korábban kiváltak a közös törzsből, és önálló egységet alkottak mint juhok és kecskék. A kifejlett kos teste 160, farka 20 cm hosszú, marmagassága 90 cm is lehet. Végtagjai rövidek, erősek, és kitűnően alkalmazkodtak a meredek sziklákon való mászáshoz. Növényevő. Egyszerre rendszerint 1-2 bárányt hoz a világra. Az állatkertekben könnyen szaporodik. Észak-Afrikában – Algéria, Tunisz, Egyiptom, Szudán – őshonos. A kopár, sziklás, magas hegyeken él. Egyes vidékeken rendszeresen vadásszák.

2. Keleti pézsmatulok (*Ovibos moschatus*). Még a legújabb szakirodalmi forrásokban sem tisztázott, hova tartozik rendszertanilag ez a különleges állat. A juhokhoz, a tulkokhoz, a gnúfélékhez? Egy tény: a pézsmatulkok valóságos "ősállatok". A kifejlett állat teste 200, farka 10 cm hosszú, marmagassága 110 cm. Bundája vastag és tömött. A felszőrök hossza – például a test két oldalán – elérheti a 60-70 cm-es hosszúságot is. A vastag bundára – különösen télen – igen nagy szüksége van, mert ott, ahol él, gyakoriak a hónapokig tartó -60-70 °C-os hidegek is. Növényevő. Táplálékát – különféle füveket, zúzmókat, mohákat – nagyrészt csak nyáron találja meg, ilyenkor azután szinte megszakítás nélkül eszik, hogy télire meghízzon. Decemberben olyan részekre vándorol, ahol állandóan erős szelek fújnak, mert e területeken a zuzmót csak vékony hótakaró lepheti el. Így a szerény tápértékű eleség hozzáférhető marad. Borját április-májusban hozza világra, amikor a hőmérséklet még messze a fagypont alatt (-30 °C) van. Grönland keleti részén őshonos. Ha ragadozó tűnik fel a láthatáron, a kifejlett példányok körülveszik a védtelen borjúkat, hegyes szarvval ellátott fejüket kifelé fordítják és leszegik. Ez teljes védelmet nyújt még a kiéhezett farkasokkal szemben is.

1

2

NÉVMUTATÓ

(A római számok a színes táblákat, az arab számok a képeket ismertető szövegoldalakat jelölik.)

Aguti IX., 20
Aranysakál X., 22

Bölény, amerikai XXV., 52
– európai XXV., 52

Csíkos gnú XXVIII., 58

Dingó X., 22

Egyiptomi ugróegér IX., 20
Elefánt. afrikai XIX.. 40
– indiai XIX., 40
Európai hód IX., 20

Fehérkezű gibbon V., 12
Fehérarcú csimpánz VI., 14
Foltos hiéna XI., 24
Foltos petymeg XV., 32

Galléros pávián III, 8
Gazella, grant XXVII., 56
– zsiráfnyakú XXVII., 56
Gepárd XVI., 34
Gorilla VI., 14

Háromujjú lajhár VII., 16
Hiúz XV., 32
Jaguár XV., 34

Jávorantilop XXVI., 54

Kafferbivaly XXV., 52
Katta II., 6

Keleti pézsmatulok XXIX., 60
Kéttülkű orrszarvú XX., 42
Királytigris XVIIL, 38

Leopárd XVIIL, 38

Majom, bunder III., 8
–diana IV., 10
– közönséges selyem III., 8
– nagyorrú IV., 10
– rhesus III., 8
Mandrill IV., 10
Medve, bambusz XIV., 30
– barna XII., 26
– jeges XII., 26
mosó XIII.. 28
– nagy hangyász VII., 16
– örvös XIII., 28
– vörös macska XIV., 30

Núbiai kőszáli kecske XXVIII., 58

Okapi XXIV., 50
Orangután V., 12
Óriás repülőkutya I., 4
Oroszlán XVII., 36

Örvös pekari XXI., 44

Passzán XXVI, 54
Ponny XXII., 46
Pottó II., 6
Puma XVII., 36

Recés zsiráf XXIV., 50
Róka, ezüst XI., 24
– sivatagi XI., 24

Sörényes juh XXIX., 60

Tapír XX., 42
Tarajos sül VIII., 18
Tengeri malac VIII., 18
Törpeló XXII., 46

Varacskos disznó XXI, 44
Víziló, nílusi XXIII., 48
– törpe XXIII., 48
Vörös óriás kenguru I., 4

Zebra XXII., 46

18,50 Ft

A Búvár Zsebkönyvek eddig megjelent kötetei:

Madarak (2. kiadás)
Vadvirágok 1. (3. kiadás)
Gombák
Halak (2. kiadás)
Lepkék (2. kiadás)
Dísznövények (2. kiadás)
Csigák, kagylók
Fák, bokrok
Legyek, hangyák, méhek, darazsak
Vadak
Ásványok
Mohák, zuzmók, harasztok
Bogarak
Kövületek
Kutyák
Kígyók, békák
Díszmadarak
Vadvirágok 2.
Kultúrnövények 1.
Pókok, skorpiók
Háziállatok
Gyümölcsök
Ősállatok
Felhők
Kultúrnövények 2.
Állatkerti emlősök